

POSTANOWIENIE

Dnia 11 września 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marta Romańska (przewodniczący)

SSN Monika Koba (sprawozdawca)

SSN Roman Trzaskowski

w sprawie z powództwa Wspólnoty Mieszkaniowej "A." Nieruchomości przy ul. (...) w W.

przeciwko S. M.

o nakazanie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 11 września 2020 r.,

zażalenia pozwanej na postanowienie Sądu Okręgowego w W.

z dnia 13 czerwca 2019 r., sygn. akt V Ca (...),

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 13 czerwca 2019 r. Sąd Okręgowy w W. odrzucił skargę kasacyjną pozwanej S. M. od wyroku tego Sądu z dnia 17 grudnia 2018 r., jako złożoną w sprawie, w której skarga kasacyjna nie przysługuje oraz przez osobę pozbawioną zdolności postulacyjnej.

W zażaleniu na to postanowienie, pozwana domagając się jego uchylenia, zarzuciła naruszenie art. 87¹ § 1 k.p.c. przez bezpodstawne odrzucenie skargi,

której uchybienia formalne w postaci braku zdolności postulacyjnej skarżącej zostały skutecznie usunięte oraz art. 398² § 1 k.p.c. przez błędne przyjęcie, że w sprawie nie przysługuje skarga kasacyjna.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie nie zasługuje na uwzględnienie.

Po pierwsze, w niniejszej sprawie skarga kasacyjna została sporządzona i wniesiona przez powódkę samodzielnie, bez udziału profesjonalnego pełnomocnika. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, że wynikający z art. 87¹ § 1 k.p.c. przymus adwokacko - radcowski w postępowaniu przed Sądem Najwyższym ma charakter bezwzględny. Wyklucza on możliwość sporządzenia skargi kasacyjnej przez stronę postępowania, a nierespektowanie go powoduje jej niedopuszczalność. Wada skargi kasacyjnej, polegająca na jej wniesieniu przez stronę pozbawioną zdolności postulacyjnej skutkuje koniecznością odrzucenia skargi, bez możliwości jej sanowania (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 28 czerwca 2017 r., IV CZ 33/17, niepubl. i z dnia 14 kwietnia 2015 r., II CSK 564/14, niepubl.).

Wbrew stanowisku skarżącej, stwierdzony brak skargi polegający na złożeniu jej przez stronę pozbawioną zdolności postulacyjnej, nie mógł być usunięty przez ustanowienie dla niej pełnomocnika z urzędu w postępowaniu kasacyjnym. Powódka nie złożyła w terminie otwartym do wniesienia skargi kasacyjnej wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu. Natomiast gdyby taki wniosek złożyła, pozostawałoby to bez znaczenia dla oceny prawidłowości postanowienia o odrzuceniu skargi, wniesionej przez podmiot pozbawiony zdolności postulacyjnej. Skutki procesowe złożenia wniosku byłyby jedynie takie, że do czasu podjęcia stosownych do jego rozstrzygnięcia czynności, termin do wniesienia skargi kasacyjnej, nie rozpocząłby biegu (art. 124 § 3 k.p.c.).

Skarżąca w skardze kasacyjnej złożyła jedynie wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych, nie domagając się ustanowienia pełnomocnika z urzędu. Nie ma podstaw prawnych stanowisko pozwanej, że termin do złożenia wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu otwierał się dla niej w związku ze złożeniem w niedopuszczalnej skardze kasacyjnej wniosku o zwolnienie od kosztów

postępowania kasacyjnego. Zgodnie z art. 117 § 4 k.p.c. strona może złożyć wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu wraz z wnioskiem o zwolnienie od kosztów sądowych lub osobno. Możliwość taką ma nawet strona nie zwolniona przez sąd od kosztów sądowych (art. 117 § 2 k.p.c.). Dopiero po upływie terminu do wniesienia skargi kasacyjnej powódka złożyła, po terminie do wniesienia skargi kasacyjnej, pismem z dnia 24 kwietnia 2019 r. wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu, a następnie wezwana przez Sąd Okręgowy do złożenia oświadczenia majątkowego, złożyła skargę kasacyjną podpisaną przez ustanowionego z wyboru profesjonalnego pełnomocnika. Podjęta w piśmie z dnia 24 kwietnia 2019 r. próba nadania wnioskowi skarżącej o zwolnienie od kosztów sądowych odmiennej treści przez wskazanie, że dotyczył on od samego początku również ustanowienia pełnomocnika z urzędu, jest sprzeczna z jednoznaczną treścią pisma z dnia 7 kwietnia 2019 r. Skoro wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu nie został przez skarżącą złożony w terminie otwartym do wniesienia skargi, odwoływanie się do sytuacji procesowej stron, które taki wniosek złożyły, jest bezprzedmiotowe. Wadliwości zaskarżonego postanowienia nie dowodzi również jego wydanie przed rozpoznaniem wniosku skarżącej o zwolnienie od kosztów sądowych. Niedopuszczalność skargi czyni bowiem bezprzedmiotowym rozpoznawanie wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych związanych z jej wniesieniem (art. 126² § 2 k.p.c.).

Po drugie, trafnie Sąd Okręgowy przyjął, że w sprawie nie przysługuje skarga kasacyjna. Zgodnie z art. 398² § 1 zd. 1 k.p.c. skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż pięćdziesiąt tysięcy złotych, a w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych - niższa niż dziesięć tysięcy złotych.

Podstawą wyróżnienia kategorii praw majątkowych i niemajątkowych jest typowy interes, jaki realizują. Na podstawie tego kryterium do praw majątkowych zalicza się w szczególności prawa rzeczowe. Roszczenie o nakazanie pozwanej, by udostępniła tarasy na czas prowadzenia prac remontowych, zmierza do ochrony prawa własności, jako prawa majątkowego, a nie do ochrony praw niemajątkowych (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 listopada 2013 r., I CZ 99/13, niepubl., z dnia 25 listopada 2011 r., V CSK 88/11, niepubl. i z dnia 28 stycznia

2015 r., II CZ 87/14, niepubl.). Uwzględniając treść żądania, jego podstawę faktyczną, jak również wskazaną przez Sąd podstawę prawną uwzględnienia powództwa, należy podzielić stanowisko Sądu drugiej instancji, że sprawa ma charakter majątkowy. Bez znaczenia natomiast dla kwalifikacji sprawy jako majątkowej pozostaje okoliczność, że pośrednio wydane orzeczenie może oddziaływać także na dobra niemajątkowe (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 22 listopada 2013 r., III CZ 55/13, niepubl. oraz z dnia 6 listopada 2014r., II CZ 64/14, niepubl.).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że wskazana w pozwie wartość przedmiotu sporu, która nie została sprawdzona i zmodyfikowana przez sąd z urzędu przed doręczeniem pozwu, albo na zarzut pozwanego podniesiony przed wdaniem się w spór, co do istoty sprawy (art. 25 k.p.c.) pozostaje aktualna w postępowaniu apelacyjnym (art. 368 § 2 k.p.c.) i kasacyjnym (art. 368 § 2 w zw. z art. 398⁴ § 3 i art. 398²¹ k.p.c.), chyba że nastąpi rozszerzenie powództwa bądź dojdzie do orzeczenia ponad żądanie, co pociągnie za sobą zmianę tej wartości (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 19 listopada 2015 r., IV CZ 52/15, niepubl., z dnia 23 września 2010 r., III CZ 35/10, niepubl., i z dnia 14 listopada 1997 r. III CZ 82/97, niepubl.). W postępowaniu kasacyjnym odpowiednie stosowanie - dla oznaczenia wartości przedmiotu zaskarżenia - art. 19-23 k.p.c. nie może zatem uzasadniać ponownego ustalania tej wartości. Możliwość odpowiedniego zastosowania do oznaczenia wartości przedmiotu zaskarżenia zarówno w apelacji, jak i skardze kasacyjnej przepisów o wartości przedmiotu sporu, musi być sprowadzona do tego, że w razie zaskarżenia w całości orzeczenia o całym przedmiocie sporu, jako wartość przedmiotu zaskarżenia należy podać jego wartość ustaloną w pierwszej instancji. Nie można natomiast odesłania tego rozumieć, jako uprawnienia do ponownego oznaczania wartości przedmiotu zaskarżenia na użytek skargi kasacyjnej, w sposób prowadzący do podwyższenia ustalonej już wartości przedmiotu sporu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 2003 r., IV CZ 153/03, niepubl.).

W tym stanie rzeczy, skoro wartość przedmiotu sporu została przez powódkę określona na 11.000 zł (k. 1 - 2), czego pozwana nie zakwestionowała (k. 67 - 72),

wskazując następnie wartość przedmiotu zaskarżenia w apelacji na kwotę 11.000 zł (k. 247 - 248), to wartość przedmiotu zaskarżenia oznaczona w skardze nie może być wyższa niż wskazana w apelacji. Dopuszczalność sprawdzenia w postępowaniu kasacyjnym wartości przedmiotu zaskarżenia ma natomiast prowadzić do wyeliminowania wadliwości w oznaczeniu tej wartości przez skarżących, a nie naruszenia zasady jej stabilizacji (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 2016 r., I CZ 128/15, niepubl. i z dnia 19 listopada 2015 r., IV CZ 52/15, niepubl.).

Sądy obu instancji w protokołach rozpraw istotnie wielokrotnie omyłkowo określały prowadzoną sprawę jako dotyczącą „zapłaty”, zamiast „nakazania”. Kwestia ta pozostaje jednak bez jakiegokolwiek wpływu na dopuszczalność skargi kasacyjnej, skoro rzeczywistym przedmiotem sporu było „nakazanie” i tak też został on oznaczony w orzeczeniach Sądów obu instancji. Nie jest jasne poruszanie tego zagadnienia w zażaleniu, skoro zarówno sprawa o „zapłatę”, jak i o „nakazanie udostępnienia tarasów w celu przeprowadzenia remontu” ma charakter majątkowy, o dopuszczalności skargi kasacyjnej decyduje zatem wartość przedmiotu zaskarżenia, a ta w analizowanym przypadku jest niższa niż 50.000 zł (art. 398² § 1 k.p.c.).

Podnoszenie przez skarżącą w zażaleniu argumentów skierowanych przeciwko merytorycznej zasadności wyroku Sądu drugiej instancji jest bezprzedmiotowe, kwestie te bowiem nie mają żadnego znaczenia przy badaniu formalnej dopuszczalności skargi kasacyjnej.

Z przytoczonych względów zażalenie podlegało oddaleniu na podstawie art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c.